

تأثیر تکنولوژی های نوین (اینترنت و شبکه‌های مجازی و ...) در ازدواج

احمد صابری راد

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه علامه طباطبائی، مدرس دانشگاه های فرهنگیان و پیام نور

نیلوفر بهزاد

کارشناسی ارشد مشاوره دانشگاه الزهراء، مدرس دانشگاه فرهنگیان

رزیتا نیلچیان

کارشناسی ارشد رشته مشاوره، دانشگاه تربیت معلم

حمیده سعدونی

کارشناسی روانشناسی، مشاور مدرسه اهواز

مقدمه

یکی از مهمترین اشکال روابط خصوصی می تواند روابطی باشد که منجر به ازدواج دو طرفه رابطه شود. بشر از آغاز پیدایش از دو جنس مخالف آفریده شده است که دارای تفاوت ها و ویژگی های مکملی بوده اند تا بتوانند یکدیگر را تکمیل کنند و به آرامش دست یابند. به این منظور غریزه جنسی در نهاد انسان قرار داده شده است. وجود این غریزه طبیعی در انسان از ابتدای پیدایش موجب جذب دو جنس متفاوت به یکدیگر شده است تا امکان همزیستی زن و مرد فراهم آید. اما چگونگی قانون مندی این رفتار در هر دوره ای متفاوت بوده و مطابق با شرایط و نیازهای موجود شکل گرفته است. با تغییر جوامع و در نتیجه تغییر الزام های آن، شیوه برقراری روابط جنسی، قانون و مقررات حاکم بر روابط زناشویی و ازدواج نیز تحت تأثیر نیازهای جامعه، تغییر و تحول یافته است. به بیان دیگر، در هر زمان تنها شیوه ای از روابط موجود بود (گیدنز، ۱۳۸۶).

ازدواج پدیده ای است که نیاز به آشنایی دارد. در جوامع سنتی آشنایی افراد بر حسب قاعده خطا و آزمایش انجام می شد. آشنایی اولیه به واسطه یکی از اطرافیان هنوز هم رواج دارد و یکی از شیوه های پذیرفته شده است. پس از ورود به دوران صنعتی شدن و تغییرات در ساختار جوامع در اشکال همسرگزینی نیز تغییر ایجاد شد. با گسترش ارتباطات، واسطه ها حذف شدند و جوانان فرصت بیشتری برای آشنایی با جنس مخالف و هم سن و سال خود پیدا کرده اند. از طرفی با پیشرفت فناوری همه ابعاد زندگی تحت تاثیر قرار گرفته و امکان آشنایی از راه دور افراد با یکدیگر فراهم شده است. فرهنگ های جدید با دگرگون ساختن ساخت خانواده آن را انسانی تر کردند. با گسترش خانواده هسته ای که در پی مدرنیزه و صنعتی شدن جوامع اتفاق افتاد، فردگرایی نیز در میان جوامع شهری افزایش یافت. رشد فرد گرایی در جامعه جدید منجر به تنوع سلیقه ها شد و با توجه به گسترش رسانه ها، آموزش ها و اطلاع رسانی آنان به صورت فراگیر، دایره انتخاب افراد روز به روز وسیع تر شد و آزادی انتخاب بیشتری برای همسر گزینی پدید آمد (استرت، ۲۰۰۴).

از سوی دیگر با پدید آمدن محیط های جدید مختلط مانند دانشگاه و محل کار، گونه های جدید ازدواج به تبع این محیط ها شکل گرفته است. رفته رفته با ظهور پدیده های جدید ارتباطی مانند تلفن و اینترنت، هم نوع ارتباط در دوران آشنایی به قصد ازدواج تغییر کرد و هم این پدیده ها شکل جدیدی از ازدواج را رقم زدند. یکی از نوظهورترین این انواع، ازدواج اینترنتی است. این نوع ازدواج در چند سال اخیر رشد مضاعفی داشته است (سوکر، ۲۰۰۵).

تعاریف و تاریخچه ای از ازدواج اینترنتی

مفهوم ازدواج اینترنتی مفهوم جدیدی است که از دهه ۱۹۹۰ وارد ادبیات عام فناوری اطلاعات و ارتباطات شده است و در حقیقت به ازدواجی اشاره می کند که طرفین با استفاده از قابلیت های موجود در رسانه مالتی مدیا وب همدیگر را می شناسند و پس از تبادل اطلاعات متنی، صوتی و تصویری با یکدیگر زمینه برای برقراری یک آشنایی در محیطی غیر مجازی فراهم می شود و در نهایت امر رضایت طرفین است که اساس ازدواج را تشکیل می دهد (سوکر، ۲۰۰۵). به عبارت دیگر ازدواج اینترنتی به وجود آورنده یک فضای مجازی است که فرصتی را فراهم می کند تا افراد به صورت آنالاین یکدیگر را ملاقات کنند و به سوی ارتباط رو در رو حرکت داشته باشند. این سیستم به افراد، زوج ها و حتی گروهها اجازه می دهند تا یکدیگر را به صورت آنالاین ملاقات کنند و روابط اجتماعی، عاطفی خود را توسعه دهند (برکت، میلسام و هنری، ۲۰۰۸).

ازدواج اینترنتی اولین بار در فرانسه و حومه های شهر پاریس مطرح شد. اولین سیستم همسریابی اینترنتی "mach. Com" در سال ۱۹۹۵ به وجود آمد. در آغاز این سیستم بسیار ساده بود و افراد را براساس پروفایل های شخصیشان که در آن دوست داشتن و دوست نداشتن هایشان را بیان

^۱ Strate

^۲ Soker

^۳ Barraket, Millsom, & Henry

می کردند به هم وصل می کرد اما امروزه این سیستم ها توسعه زیادی یافته و خدمات ویژه ای به اعضای خود ارائه می کند. این سایت اخیراً ۱۲ میلیون عضو فعال از ۲۴۰ کشور در سراسر جهان دارد. علاوه بر کشورهای غربی در آسیا و خاورمیانه نیز این سایت ها کاربران زیادی را به خود جذب کرده اند مثلاً در هند دو سایت وجود دارد که سالانه ۱۰ میلیارد دلار درآمد داشته و ۱۲/۵ میلیون کاربر دارند که برای اشتراک خود پول پرداخت می کنند (مرکل و ریچاردسون، ۲۰۰۰).

در کشور ما هم موضوع دوست یابی رایانه ای و ازدواج اینترنتی از حدود ۵-۴ سال پیش، بین عموم مطرح شده است و کمتر از یک دهه قدمت دارد. با یک جست و جوی ساده در اینترنت می توان ده ها سایت درباره ازدواج اینترنتی، دوست یابی اینترنتی، و سایت های همسریابی پیدا کرد. شاید بررسی محتوایی این سایت ها به یک کار گسترده و علمی نیاز داشته باشد. اما این نکته کاملاً واضح است که آشنایی با جنس مخالفان از این طریق طرفداران زیادی دارد. جامعه جوانی که بیش تر آن ها در سن ازدواج قرار دارند همه راه های پیدا کردن همسر دل خواه را جست و جو می کنند. برای جوانانی که کار با رایانه و اینترنت یکی از فعالیت های روزانه آن هاست، سر زدن به این سایت ها هم فریبنده و هم سرگرم کننده است؛ زیرا از این طریق می توانند اطلاعاتی درباره فعالیت این قبیل سایت ها، افرادی که در آن مشارکت دارند و این شیوه جدید دوست یابی پیدا کنند. بر طبق اطلاعات موجود از تاریخ آغاز به کار این گونه سایت ها، اولین سایتی که در این زمینه شروع به کار کرد سایتی به عنوان " اردبیلی " بود که اکنون در کنار یک مؤسسه به نام "مؤسسه فرهنگی خانواده امین" مشغول به کار است. فعالیت های این سایت در سال ۱۳۷۹ مصادف با سال ۲۰۰۰ میلادی در شبکه جهانی اینترنت آغاز گردید و هدف آن تشکیلات واقعی در جامعه می باشد که توسط یک روحانی اردبیلی اداره می شود. با مشکل شدن دسترسی به اتاق های گفت و گو در سایت یاهو در میان دهه ۸۰، به تدریج سایت های دیگری در این زمینه ایجاد شدند که الگوی کار آن ها مشابه سایت های خارجی بود، اما اغلب این سایت ها بیشتر در زمینه دوست یابی و همسریابی موقت فعالیت می کردند.

"کریس دان"^۵ و همسرش "پم جنسن"^۶ در نوعی ابتدایی از اتاق مجازی گفت و گو با استفاده از برنامه « کامپوسرو شبیه ساز سی بی^۷ » که کامپیوترها را به هم متصل می کرد، یکدیگر را یافتند. تا پیش از ظهور سایت های همسریابی در سال ۱۹۹۵ روابط اینترنتی بیشتر از اتاق ها و تالارهای گفت و گو آغاز می شدند، اما با ایجاد سایت های همسریابی که به منظور یافتن زوج طراحی شده بودند، روابط به شکل هدفمندتری در این سایت ها شکل گرفتند. این روابط از دنیای مجازی آغاز می شود و در دنیای واقعی شکل گرفته و ممکن است به ازدواج منجر شوند. اما باید به این نکته توجه داشت که مکانیسم های ازدواج با هر شیوه ای از گزینش که باشد، از طرف جامعه در اختیار افراد قرار می گیرد. در این میان جامعه برای پیشبرد اهداف خود آن دسته از مکانیسم هایی را برای انتخاب در اختیار افراد قرار می دهد که از طریق آن ها نظام خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی استمرار یابد (مرکل و ریچاردسون، ۲۰۰۰).

علل گرایش به ازدواج اینترنتی

ازدواج فرایندی است که در هر جامعه آداب و رسوم خاص خود را دارد. زمانی که جوانان با کنار گذاشتن واقعیت ها به ازدواج اینترنتی اقدام می کنند ممکن است علل و عوامل بسیار زیادی داشته باشد. واقعیت این است که افراد مختلف با ورود به فضای مجازی به نوعی از فضای حقیقی و واقعیت ها فاصله می گیرند. ویژگی های فضای مجازی به فرد اجازه می دهد تا با نقابی متفاوت از شخصیت واقعی اش وارد این جهان بی انتها و غیر واقعی می شود. او می تواند ماهیت خود را به گونه ای دیگر جلوه دهد و همین مسئله باعث شده است تا برخی صاحب نظران به سلامت فضای مجازی با تردید بنگرند؛ زیرا گاهی به نظر می رسد کاربران در این فضا از نظام های اخلاقی و ارزشی تبعیت نمی کنند و در واقع اخلاقیات و ارزش های انسانی در هزار توی این دنیای وسیع و پیچیده گم می شود.

ارتباطات کامپیوتری حتی گاهی می تواند بیش از ارتباطات رودررو صمیمانه و اجتماعی باشد. کاربران در ارتباطات به واسطه کامپیوتر به دلیل گمنامی می توانند خود را آن گونه که مایلند اظهار کنند. گمنامی موجب می شود که گیرنده پیام، آن را به بخش های تاریک و ناشناخته شخصیت فرستنده تعمیم دهد و برداشت خود را از فرستنده برحسب همین اطلاعات شکل دهد، به این ترتیب فرستنده می تواند خود را آن گونه که دوست دارد در ذهن گیرنده به تصویر بکشد. از طرفی دیگر، گمنامی باعث می شود که افراد تمایل بیشتری به خود افشایی داشته باشند و بدون ترس از قضاوت سایرین به افشای خواسته ها و نظریاتشان بپردازند. گمنامی به عنوان بخش جدایی ناپذیر در اینترنت کارکرد اجتماعی شدن و واسطه برای قرار های دوستی دارد. اینترنت زمان رابطه را حفظ می کند و از این طریق اجازه می دهد تا از بروز احساسات جلوگیری نکنیم و صمیمیت و اعتماد زودتر و سریع تر شکل بگیرد. به نظر می رسد گمنامی در اجتماعات مجازی به افراد این شانس را می دهد که خودشان را چندگانه بیان کنند و یا جنبه های بیان نشده وجودشان را بروز دهند، با هویتشان بازی کنند و سعی کنند تا هویت جدیدی بسازند، هویتی که می تواند سیال و چندگانه باشد به طوری که فرد را قادر می سازد شخصیت های متفاوتی داشته باشد (تورکل^۸، ۱۹۹۵).

^۴ Merkel, & Richardson

^۵ CH. Dan

^۶ P. Jensen

^۷ Compuserve CB Simulator

^۸ Turkle

به علاوه گمنامی منسوب به تعاملات آنلاین و فقدان بخش (سهم) شبکه اجتماعی آنلاین ممکن است به افراد این اجازه را بدهد که جنبه های منفی از خود آنلاینشان را آشکار سازند. گمنامی به زنان و مردان اجازه می دهد تا هرچه قدر می خواهند خیال پردازی کنند بدون این که نگران گیر افتادن توسط طرف مقابلشان باشند (واترز، ۱۳۸۶).

همچنین کاربران را قادر می سازد با هرکس به هر نحوی که مطلوب خودشان است به تعامل بپردازند بدون آن که تا حد زیادی نگران واکنش ها و عقب کشیدن های او باشند، دیگری نیز متقابلاً قادر خواهد بود بدون پرداخت هزینه ای هرگاه که مایل است از تعامل کناره گیرد (خطیبی و زکایی، ۱۳۸۵).

انواع سیستم های همسریابی

در کشور ما سیستم های همسریابی در دو دسته کلی وب سایت ها و وبلاگ ها قابل طبقه بندی می باشند.

وب سایت ها: تعاریف زیادی برای وب سایت وجود دارد. وب سایت مجموعه ای از تعدادی صفحات وب متصل به هم است، اغلب شامل یک صفحه اصلی^۹ است که معمولاً روی یک سرور قرار دارند و به عنوان مجموعه ای از اطلاعات توسط یک فرد، گروه یا سازمان تهیه و نگهداری می شود.

وب سایت هایی که برای همسریابی طراحی شده اند نیز مانند همه وب سایت ها دارای صفحات متعدد هستند که ممکن است توسط فرد یا گروهی ایجاد شده باشند. وب سایت ها نسبت به وبلاگ های همسریابی طراحی بهتر دارند و خدمات بیشتری را نیز به اعضا ارائه می کنند که در آن صورت فرد از عضو عادی به عضو ویژه بدل می شود و خدمات بیشتری را دریافت می کند.

سایت های همسریابی را نیز می توان به سه دسته تقسیم کرد: ۱- سایت هایی که فقط برای همسریابی یا دوست یابی طراحی شده اند و الگوی مشابه سایت های غربی دارند. ۲- سایت هایی که علاوه بر همسریابی و دوست یابی خدمات دیگری نیز ارائه می دهند. ۳- سایت هایی که مؤسسه واقعی در جامعه دارند و تنها از اینترنت به عنوان وسیله ثبت نام استفاده می کنند.

سایت های دسته اول نظیر ایران زندگی، همسان و ... سایت هایی هستند که فعالیت آن ها متمرکز بر همسریابی و دوست یابی است. این سایت ها که از روی نسخه های سایت های قرار آنلاین غربی ساخته شده اند، معمولاً سیستم های جست و جوی قوی دارند و امکانات مناسبی را جهت همسریابی و دوست یابی ارائه می کنند. برخی از این سایت ها با سؤالات روان شناسانه میزان تطابق شخص را با فرد مورد نظرش می سنجد و یا افرادی را که با مشخصات فرد هماهنگی دارند به او معرفی می نماید. امکاناتی که در این گونه سایت ها فراهم شده است در اختیار تمام اعضا می باشد. یعنی در صورتی که فرد عضو سایت باشد امکان دسترسی به پروفایل تمام اعضا را خواهد داشت. البته در برخی از این سایت ها برای افراد این امکان وجود دارد که پروفایل خود را از دیگران پنهان کنند، در این حالت افرادی که حق عضویت پرداخت کرده اند می توانند از پروفایل های پنهان نیز بازدید کنند.

در این گونه وب سایت ها عموماً هر کاربر اینترنتی ممکن است یک پروفایل شخصی بدون پرداخت هزینه برای خود ایجاد کند. اما برای قرار دادن پیام های دیگر و تعامل با دیگر اعضا سایت، فرد باید هزینه ای را پرداخت کند تا عضو سایت شود. برخی از سایت ها ماهیانه یا سالیانه هزینه را دریافت می کنند. اعضا می توانند با ایمیل یا پیام های از پیش آماده شده فوری با یکدیگر در ارتباط باشند. فرد معمولاً خود را با یک نام کاربری به دیگران معرفی می کند که یک هویت عمومی برای او خلق می کند (بریم و لتون^{۱۰}، ۲۰۰۱).

نام کاربری می تواند نام فرد یا نامی مستعار باشد. افرادی که برای ازدواج دائم وارد سایت می شوند بیشتر احتمال دارد که از نام حقیقی خود استفاده کنند. آن ها معمولاً اطلاعات خود را صادقانه تر بیان می کنند و در این میان سهم زنان بیشتر از مردان است. مسئول سایت ایران زندگی در مصاحبه خود بیان داشت: « مردان اغلب برای شروع رابطه به زنان پیام می دهند. خانم ها از میان موارد ارسال شده ممکن است تنها چند مورد که نظرشان را جلب کرده است پاسخ دهند و مابقی را بدون پاسخ می گذارند. اما در میان آقایان اگر پیامی دریافت کنند در صورت عدم تمایل باز هم پاسخ منفی خود را به فرد پیام دهنده اعلام می دارند. » پس از برقراری ارتباط با ایمیل یا پیام از طریق سایت، معمولاً درخواست تماس تلفنی یا تماس از طریق یاهو مسنجر و یا تبادل عکس با یکدیگر را خواهند داشت. اگر بعد از این مرحله رابطه ادامه پیدا کرد تماس منجر به ملاقات رودررو خواهد شد. در مصاحبه ها کاربران اعلام کرده بودند که معمولاً با توجه به شرایط این پروسه ۲ تا ۱۰ روز ممکن است به طول انجامد. پس از ملاقات افراد ممکن است رابطه خود را ادامه دهند و یا آن را قطع کنند. اگر فردی در ادامه تماس ها مشکلی برای طرف مقابل ایجاد کند، او می تواند از طریق پلیس سایت (گزارش خلافی) ادامه کاربری فرد متخلف را متوقف کند، تا آن شخص برای دیگران ایجاد مشکل ننماید.

در سایت های دسته دوم مانند ایران ۲۰ و مرسی دات کام سیستم همسریابی و دوست یابی یکی از زیر مجموعه های کلی سایت می باشد و سایت خدمات دیگری نیز به اعضایش ارائه می دهد. خدماتی نظیر: ایجاد وبلاگ خصوصی، تالارهای گفت و گو، ایجاد گروه ها وانجمن هایی برای اظهار

^۹. Home page

^{۱۰} Brym, & Lenton

نظر، ایجاد آلبوم های عکس و پخش موسیقی ... در این دسته از سایت ها عملکرد سایت به سایت هایی نظیر فیس بوک و ارکات نزدیک است و همسر یابی به عنوان یک هدف فرعی دنبال می شود.

در این سایت ها هم افراد برای خود پروفایل ایجاد کرده و می توانند با رد و بدل کردن پیام با یکدیگر آشنا شوند. مثلاً افراد می توانند با عضویت در گروه هایی که برای ازدواج (دائم یا موقت) ایجاد شده اند عضو شوند و مقدمات آشنایی از این طریق فراهم می شود. این سایت ها هم دارای سیستم جستجوی اعضاء است و از این طریق نیز اعضاء می توانند فرد مورد نظر خود را با ویژگی هایی که برایشان حائز اهمیت است جستجو کنند. احتمال انجام ازدواج در این دسته از سایت ها نسبت به دسته قبل کمتر است.

سایت های دسته سوم سایت هایی عمدتاً مذهبی اند که دارای تشکیلات سازماندهی شده و مؤسسه در دنیای واقعی می باشند. آن ها از اینترنت به عنوان یک وسیله برای گسترش کار استفاده می کنند و افراد ناآشنای خواهان استفاده از این خدمات را به مؤسسه معرفی می کنند، اما کار اصلی آن ها در دنیای واقعی و در مؤسساتی که در جامعه دارند، دنبال می شود. سایت مؤسسه فرهنگی خانواده امین و مؤسسه راهنمای ازدواج از جمله این سایت ها هستند.

وبلاگ ها: در تعریف وبلاگ ها می توان گفت یک صفحه وب (مشابه یک روزنامه شخصی) و با قابلیت دست یابی عمومی کاربران به آن است. در وبلاگ ها محتوای وبلاگ می تواند نشان دهنده شخصیت مؤلف یا مؤلفان آن باشد. اولویت استقرار و یا نشر مطالب بر اساس یک ساختار زمانی شکل می گیرد.

وبلاگ ها نسبت به وب سایت ها از امکانات کمتری برخوردارند و معمولاً توسط یک فرد ایجاد می شوند. آن ها مانند وب سایت ها به تخصص زیادی برای کار نیاز ندارند و بنابراین به راحتی و بدون هزینه ایجاد می شوند؛ اما از آن جایی که وبلاگ ها عموماً به صورت رایگان فعالیت می کنند و ادامه فعالیت در اینترنت مستلزم صرف وقت و هزینه می باشد، گاهی صاحب وبلاگ ممکن است در طول دوران کارش وقفه هایی دیده شود یا حتی از ادامه کار منصرف شود. لذا در کار وبلاگ های همسر یابی شاهد رشد و افول بیشتری خواهیم بود.

اساس کار وبلاگ بر قرار دادن پیام های افراد در بخش نظرات می باشد، این پیام ها را در فضای مجازی با عنوان کامنت^{۱۱} می شناسند. از آن جا که برای ایجاد وبلاگ نیاز به هیچ مجوزی نیست تقریباً هیچ گونه کنترلی بر محتوای مطالب کامنت ها نمی باشد و افراد به راحتی شماره تماس و ایمیل خود را برای برقراری ارتباط قرار می دهند. در وبلاگ های همسر یابی، افراد علائق و مشخصات خود را به صورت نظراتی (کامنت هایی) در وبلاگ و در معرض دید همگان قرار می دهند. در این نظرات عموماً مشخصات ظاهری و شرایط فرد نظر دهنده و فردی را که به دنبال آن هستند می توان مشاهده کرد. کامنت ها می توانند نشان دهنده الویت ها برای فرد کامنت گذار باشد(واترز، ۱۳۸۶).

آسیب شناسی ازدواج اینترنتی

ازدواج امری مقدس و اصلی ترین مرحله ورود به زندگی عاطفی است و با رویکرد زناشویی از ابتدای تشکیل جامعه بشری مراحل و شکل های مختلفی را گذرانده تا به شکل امروزی تثبیت شده است. مهم ترین اقدام در فرایند قبل از ازدواج موضوع آشنایی بین زن و مرد است که در شیوه های سنتی با نظارت بزرگتر ها به وجود می آید و در اکثر موارد آن گونه ازدواج ها به یک زندگی پایدار و بادوام منجر می شود. با استقرار شبکه های اطلاع رسانی و اینترنتی آرام آرام زمینه برای شکل گیری ازدواج ها بر مبنای وب فراهم شده است(کندال^{۱۲}، ۲۰۱۰). گسترش این نوع ارتباطات در سال های اخیر دوام و پایداری برخی از ازدواج ها را با تهدید رو به رو کرده است. ازدواج های اینترنتی به دلیل مبتنی نبودن بر پایه های فرهنگی ارزش های جامعه و آشنانودن افراد با یکدیگر و ارزش های خانوادگی طرف مقابل به سرعت فرو می پاشد. بسیاری از پژوهشگران حوزه روان شناسی اینترنت گفته اند: ارتباط افراد از طریق اینترنت به شیوه های مختلف در مقایسه با انواع روزمره ارتباط که با حضور جسمانی افراد همراه است حالتی تقلیل یافته دارد(ریوا و گلیم برتی^{۱۳}، ۲۰۰۱). در این شیوه آشنایی به دلیل اینکه مواجهه فیزیکی به وجود نمی آید، افراد می توانند هویت کاذب برای خود دست و پا کنند و به طرف مقابل اطلاعات غیرواقعی بدهند. این امر اولین حلقه زنجیره انحراف از اخلاقیات است که در آشنایی های اینترنتی رخ می دهد(آدام^{۱۴} ۲۰۰۳). در اینترنت بسیار آسان است که افراد را با خلق شخصیت های کاملاً تخیلی فریب داد کاری که امکان آن در واقعیت بسیار مشکل تر است. بنابراین روابط اینترنتی در مقایسه با روابط واقعی و همراه با حضور جسمانی - روانی ضعیف و در عین حال پیچیده است (باراک و همکاران^{۱۵}، ۱۹۹۹). بیش تر کسانی که به ازدواج اینترنتی و آشنایی در فضای مجازی گرایش دارند، امکان برقراری ارتباط و تعامل با جنس مخالف را در فضاها و محیط های متعارف ندارند و در رویاها و آرزوهای غیرواقعی سیر می کنند. در واقع افرادی به سمت ازدواج اینترنتی

Comment^{۱۱}

^{۱۲} Kendall

^{۱۳} Riva and Galimberti

^{۱۴} Adam

^{۱۵} Barak et al

می روند که معاشرت های کم تری در دنیای واقعی داشته و واقعیت هایی را که می بینند مطابق میلشان نیست بنابراین در اینترنت به دنبال آرمان و آرزوهای خود هستند (مکیننا و بارگ^{۱۶}، ۲۰۰۰).

به طور کلی ۳ مرحله هویت ازدواج دیده می شود: یکی در سن ۵ تا ۶ سالگی است؛ هویت دوم در سن ۱۲ تا ۱۴ سالگی اتفاق می افتد که یک هویت آرمانی و رویایی است و معمولاً تا ۲۰ سالگی ادامه دارد؛ اما هویت سوم پس از ۲۱ سالگی ایجاد می شود. در این مرحله فرد باید به پختگی رسیده باشد و مراحل رشد را طی کرده باشد و گرنه ممکن است در سن بالا هویت سوم در او رخ نداده باشد. معمولاً انگیزه ازدواج اینترنتی این است که افراد در هویت دوم توقف کرده اند و چون در واقعیت چیزی را می بینند که مطابق میلشان نیست به این سمت گرایش پیدا می کنند (والاسی^{۱۷}، ۲۰۰۷). ازدواج های اینترنتی یکی از تبعات ورود اینترنت به کشور است که متأسفانه برخی جوانان فرصت های ارزشمند زندگی خود را بیش تر صرف ورود به چت روم ها و سایت های مروج این گونه ارتباط ها می کنند.

با نگاهی گذرا به دنیای اینترنت و تفحصی کوتاه در دنیای مجازی مشخص می شود که چند ده سایت دوست یابی و همسریابی با امکانات منحصر به فردی چون آلبوم تصاویر، تالارهای گفت و گو، و پست الکترونیک این زمینه را به وجود آورده اند که جوانان به سمت آشنایی های بی سرانجام کشیده شده اند، بی آنکه از عواقب دردسر ساز آن آگاه باشند در آشنایی های اینترنتی بعید است که افراد بتوانند شناخت خوب و مطلوبی از یک دیگر پیدا کنند و فرد شخصیت خود را هرگونه تمایل داشته باشد به دیگری عرضه می کند، ممکن است، در نگاه اول، اتکا به اینترنت و فضای مجازی آسان ترین راه همسریابی تلقی شود، ولی واقعیت آن است که فضای نامطمئن مجازی نمی تواند ملاک دقیق و خوبی برای یافتن شریک زندگی به حساب آید.

نکته مهم این که ارتباط اینترنتی باعث می شود که برداشت های طرفین از صحبت ها درست نباشد؛ چرا که در این ارتباط حالت چهره و لحن گفت و گو منتقل نمی شود و طرفین آن طور که خود احساس می کنند مطلب را برداشت می کنند. از این جهت سوء تفاهات در این ارتباط زیاد است، اما در یک ارتباط رودرور حالت چهره و بدن و لحن گفت و گو می تواند به راحتی منظور صحبت های طرفین را منتقل کند. بسیاری از جوانان هویت واقعی خود را در چت روم ها فاش نمی کنند و اطلاعاتی که در مورد خودشان می دهند اطلاعات درستی نیست. مثلاً تحصیلات یا سن واقعی خود را نمی گویند. دیده شده حتی دختری خود را پسر و یا پسری خود را دختر معرفی می کند و با هم جنس خود به نوعی شوخی می کند (کینگ و باراک^{۱۸}، ۱۹۹۹).

آفت دیگر ازدواج های مجازی، بی توجهی به اختلافات فرهنگی، و اجتماعی و اقتصادی فرد و خصوصاً خانواده اوست. در رابطه مجازی، از آن جا که طرف مقابل در واقعیت دیده نمی وشد، توجه کمتری به اختلافات فرهنگی، اجتماعی، و اقتصادی می شود. در این گونه ارتباط ها آن چه بیش تر جلب توجه می کند افکار و ایده های طرف مقابل است و اکتفا به این ارتباط باعث عدم شناخت مناسب از اتلافات فرهنگی فرد و خانواده او می شود (آندر وود و فیندلای^{۱۹}، ۲۰۰۴). از طرف دیگر، در ازواج سنتی این اختلافات به کم ترین حد خود می رسد؛ زیرا دو خانواده براساس آشنایی انتخاب می شوند، اما در ارتباط مجازی احتمال نزدیکی دو خانواده به دلیل ماهیت دموکراتیک و تصادفی آن به حداکثر می رسد. ارتباط مجازی ارتباطی فردگرایانه و یک نفره است. همچنین به دلیل ناامن بودن محیط اینترنت و نبود امکانات لازم برای بررسی وضعیت افراد، ریسک ازدواج در این فضا بسیار زیاد است. در یک جامعه جوان آشنایی جوانان در محیط های گوناگون غیر معمول نیست و کاملاً عادی است. آن چه باید به آن دقت شود رسیدن به شناختی کامل است.

نتیجه گیری

با ظهور هر فناوری جدیدی که می تواند روش زندگی افراد را متحول سازد، بحث هایی پیرامون تأثیرات آن بر جهان در می گیرد و درباره میزان پذیرش آن سخن به میان می آید. برخی از افراد به این فناوری با خوش بینی ژرفی می نگرند، در حالی که برخی دیگر آن را تهدید کننده و مخرب می پندارند. اینترنت نیز یکی از این فناوری های بحث انگیز است که با امکانات و خدماتی که برای افراد فراهم می کند می تواند تأثیرات مهمی در زندگی آن ها داشته باشد. نیازهای انسان مدرن در عصر اطلاعات سبب استفاده روز افزون از شبکه جهانی اینترنت و به تبع آن تشکیل انواع روابط پیچیده اجتماعی از طریق این شبکه می گردد. جامعه ما نیز از این قاعده مستثنی نمی باشد، لذا به نظر می رسد با افزایش استفاده از اینترنت در میان افراد جامعه و جوانان، ما شاهد افزایش تعداد سایت های همسریابی و کاربران این سایت ها خواهیم بود. بررسی ها نشان داده که معیارهای همسرگزینی کاربران در فضای مجازی تفاوت چندانی با معیارهای همسرگزینی در دنیای واقعی ندارند. در این فضا نیز مردان بیشتر به فیزیک و ظاهر و زنان بیشتر به موقعیت اجتماعی طرف مقابلشان اهمیت می دهند. بنابراین مشاهده می شود که در پروفایل ها نیز افراد آن چه را که احساس می کنند برای طرف مقابل اهمیت بیشتری دارد بیان می کنند. از آنجا که شناخت افراد در فضای مجازی نسبت به یکدیگر چهره به چهره نیست،

^{۱۶} Mckenna and Bargh

^{۱۷} Wallace

^{۱۸} King and Barak

^{۱۹} Underwood, & Findlay

بسیاری از کاربران درصدد فریب همدیگر برآمده و به ارایه اطلاعات غیر واقعی می‌پردازند که این روند نه تنها به ازدواج منجر نشده بلکه تبدیل به موضوعی سرگرم‌کننده می‌شود که بی‌توجهی به آن آسیب‌های زیادی را به دنبال دارد. گمنامی به عنوان مهمترین فضای مجازی، محیطی را فراهم کرده است که عدم کنترل خارجی امکان سوء استفاده و فریب کاری در این فضاها را نیز فراهم می‌آورد و به نظر می‌رسد کنترل دولتی مانند فیلترینگ سایت‌ها نیز روش مناسبی برای جلوگیری از گسترش این پدیده نیست، چراکه سایت‌ها می‌توانند با آدرس‌های جدید فعالیت خود را ادامه دهند، بنابراین نیاز به ایجاد یک فرهنگ استفاده مناسب از این موقعیت می‌باشد. روانشناسان اعتقاد دارند این نوع ارتباط زمانی می‌تواند به یک آشنایی سالم تبدیل شود که با بلوغ هیجانی هر دو فرد، نظارت موسسات ذی‌صلاح در این امر و مشاوره متخصصان فضای مجازی همراه شود و نیز حمایت خانواده‌ها از فرزندان‌شان را راهکار مناسبی برای کنترل آسیب‌های ناشی از همسریابی اینترنتی می‌دانند.

پیشنهادات

- ۱) نظارت بیشتر خانواده‌ها بر فرزندان و حاکم کردن فضای صمیمی در خانواده
- ۲) در نظر گرفتن واحدهای درسی در دبیرستان و دانشگاه جهت شناسایی آثار ناشی از ارتباطات اینترنتی
- ۳) برگزاری همایش و کارگاه‌های آموزشی و توزیع بروشور
- ۴) در نظر گرفتن ارزش‌های اسلامی در ازدواج اینترنتی
- ۵) برخورد قاطع مسئولان از جمله دستگاه‌های قضایی با افراد سودجو

منابع

خطیبی، فائزه، زکایی، محمدسعید (۱۳۸۵). رابطه حضور در فضای مجازی و هویت مدرن (پژوهش در بین کاربران اینترنتی جوانان ایرانی). فصلنامه علوم اجتماعی. شماره ۳۳، ۳۵-۵۲.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۶)، جامعه شناسی، ترجمه حسن چاوشیان، نشرنی، تهران .

واترز، استفان (۱۳۸۶)، اینترنت پیامدهای اجتماعی آن، ترجمه مریم مشایخ، شرکت سهامی کتاب های جیبی.

Adam, J. (2003). *Understanding the Psychology of the Internet Behavior*, Macmillan: Palgrave Macmillan.

Effects of Internet Barak, A., W. A. Fisher, S. Belfry, and D. R. Lashambe (1999). Sex, Guys and Cyberspace: Women, *Journal of Psychology and Human Pornography and Individual Differences on Men's Attitude Toward Sexuality*, 11, ۷۳-۵۲.

Barraket Jo , Millsom S. Henry- waring (2008) , Getting it on (Line) : Sociological perspectives on e-dating , . 44(2) : 149- 161. *Journal of sociology, The Australian sociological Association*

dating in Canada. Retrieved January 13, 2006, *Love online: A report on digital* Brym, R. J., & Lenton, R. L. (2001). from <http://www.nelson.com/nelson/harcourt/sociology/newsociety3e/loveonline.pdf>

and Economic Issues. Kendall. T. (2010). The Relationship between internet access and divorce rate. *Journal of Family*

Pathology', *Cyber King*, S.A. and A. Barak (1999). 'Compulsive Internet Gambling a New Formation Old Clinical *Psychology and Behavior*, No. 2.

Internet for Personality Mckenna, K. Y. A. and J. A. Bargh (2000). 'Plan 9 from Cyberspace: the Implications of the and Social Psychology', *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 4.

computer mediated Merkle, E. R. and R. A. Richardson (2000). 'Digital dating and virtual relating: Conceptualizing romantic relationships', *Family Relations*, 49 (2).

the Internet Age, Riva, G. and C. Galimberti (2001). *Towards Cyber psychology Mind, Cognition, and Society in Amsterdam*: IOS Press.

Web Based', *electronic* Soker, Z. (2005). 'Age, Gender, Ethnicity and the Digital Divide: University Student's Use of *Journal of sociology*, <http://www.sociology.org/content/20-5/tier/soker.html>.

Environment, Cresskill, NJ: Strate, L. (2004), *Communication and Cyberspace, Social Interaction in an Electronic* Wampton Press.

Turkle, Sh.(1995). *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. New York.

Relationships', *Behavior* Underwood, H. and B. Findlay (2004). 'Internet Relationships and their Impact on Primary *Change*, Vol. 21, No. 2.

Wallace, P. (2007). *The Psychology of the Internet*, Cambridge: Cambridge University Press.